

NA VRATIMA KVARTA

Tekst: Fernando Soprano

Foto: Arhiv TM-a

MUZEJ NA VRATIMA GRADSKE ČETVRTI NIJE ČESTA POJAVA, A KAMOLI TEHNIČKI MUZEJ, NO KAD SU – KAO U SLUČAJU TREŠNJEVKE – GLAVNA I PRIDRUŽENE ZGRADE MUZEJA PRETHODNO BILE JEDNO OD DESETAK VODEĆIH SAJAMSKIH PROSTORA U SVIJETU, O SLUČAJNOSTI NE MOŽE BITI RIJEČ

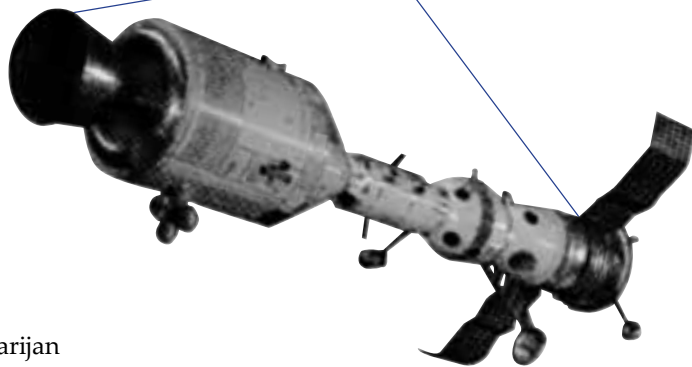
TEHNIČKI MUZEJ
ZAGREB • HRVATSKA

Trešnjevka nije dobila pridjev „crvena“ samo zbog ubavih krovšta radničkih nastambi već i zbog političkog opredjeljenja velikog broja onih koji su se na tom prostoru zapošljavali u obrtničkoj, industrijskoj ili prometnoj djelatnosti. Urbanistička struka slijedila je takav razvoj četvrti, a danas velimo da su odluke o tome kako će izgledati neka gradska četvrt pod pritiskom zagovornika brzog prirasta kapitala. Oni smatraju kako su sociološki procesi prespori da bi mogli biti važni u odlukama o oblikovanju urbanog prostora. Zbog toga su muzejom definirana vrata Trešnjevke istodobno i spomenik njezini početnom razdoblju (1935. – 1945.) i razdoblju stasanja hrvatskog urbanizma (od 1945. do kraja šezdesetih godina prošlog stoljeća).

Drvena konstrukcija

Tehnički muzej osnovan je odlukom Grada Zagreba 21. prosinca 1954. Na današnjoj lokaciji u Savskoj 18 nalazi se od 1959., nakon što je godinu dana prije, zbog nedostatka izložbenog prostora, Velesajam preseljen na desnu obalu Save. Zdanja u koja je useljen danas su zaštićeno kulturno dobro. Sagrađena su još 1948. godine i primjer su uspješnog iskorištavanja najboljeg iz tradicije arhitektonskog stvaralaštva između dva svjet-

Model orbitalne postaje iz 1970-ih koji je izradio Zagrepčanin Dimitrije Barb

ska rata. Projektirao ih je arhitekt Marijan Haberle (Zagreb, 1908. – Rijeka, 1979.), kao i Brodarski institut i Koncertnu dvoranu Vatroslava Lisinskog u Zagrebu. Dobitnik je 70-ak nagrada i priznanja na različitim natjecanjima te nagrada *Viktor Kovačić* i *Vladimir Nazor* za životno djelo. Drveni elementi njegove konstrukcije Tehničkog muzeja danas se uspješno održavaju, dograđeno krilo od betona obloženo je drvom i sklad cjeline nije narušen.

Što bi Trešnjevčani morali znati o postavu i djelatnosti Tehničkog muzeja? Kada krenuti u razgled muzeja i koliko stoji ulaznica? Najsažetije, sedam je odjela Tehničkog muzeja: Transformacija energije, Prometna sredstva (kopnenog, vodenog i zračnog prometa), Astronautika i planetarij, Geologija-rudarstvo-nafta s modelom rudnika u prirodnoj veličini i muzeoromom Zemljomjerstvo-katastar, Osnove poljodjelstva s apisarijem (pčelnjakom), Vatrogastvo te Velikani hrvatske znanosti i tehnike. Predmeti prikupljeni u navedene zbirke izloženi su na površini od 44.000 četvorna metra (od toga je 14.000 m² natkriveno).

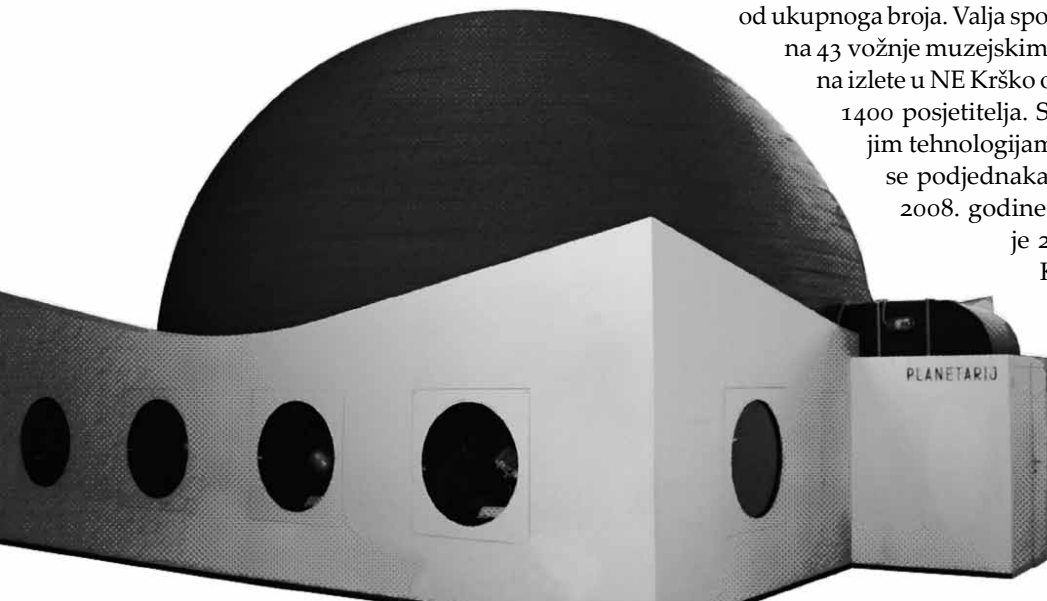
Besplatna stručna vodstva

Od utorka do petka muzej je otvoren od 9 do 17 sati, subotom i nedjeljom od 9 do 13 sati

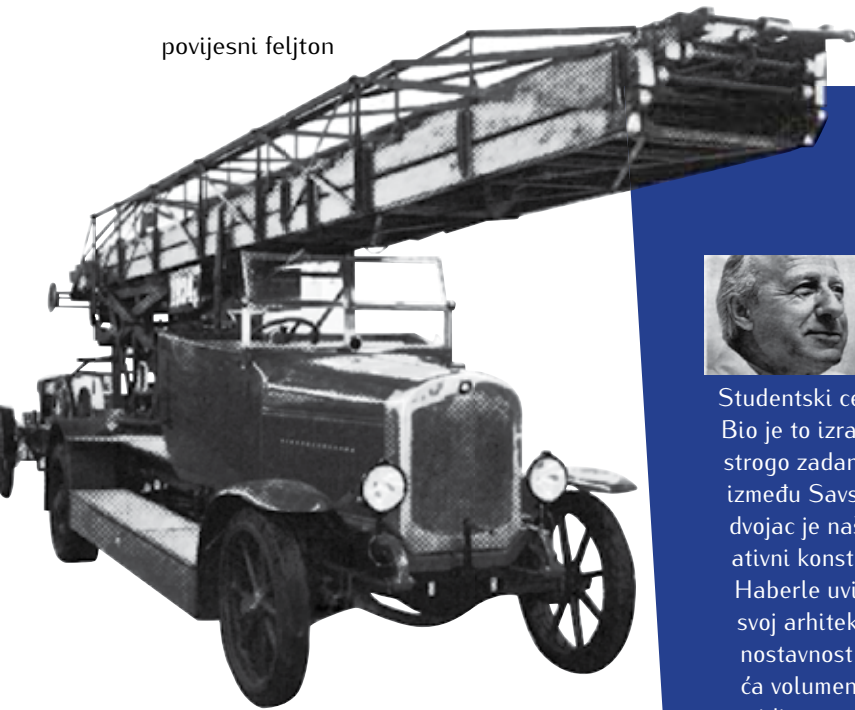
(ponedjeljkom i praznicima zatvoren je za posjetitelje). Razgledanje pojedinih zbirki stoji 15 kn po osobi. Ista je cijena za razgled povremenih izložaba ili posjet planetarijumu. Ako ste dio skupine posjetitelja, platit ćete 10 kn, za djecu do sedam godina ulaznica se ne naplaćuje, a vožnja Zagrebom u muzejskom, najstarijem zagrebačkom tramvaju iz 1924. godine, besplatna je za sve posjetitelje i organizira se nedjeljom. Za posjetitelje koji radnim danom plate ulaznicu za razgled Tehničkog muzeja organizirana su besplatna stručna vodstva u 14.30 (posjet apisariju, subotom i nedjeljom u 10.30), u 15 sati (posjet rudniku, subotom i nedjeljom u 11 sati), u 15.30 (posjet demonstracijskom kabinetu Nikole Tesle, subotom i nedjeljom u 11.30) te u 16 sati (posjet planetariju, subotom i nedjeljom u 9.30).

Planetarij

Tehnički muzej je 2008. razgledalo 105.948 posjetitelja, od čega stalni postav 50.516, a planetarij i povremene izložbe po četvrtina od ukupnoga broja. Valja spomenuti da se na 43 vožnje muzejskim tramvajem i na izlete u NE Krško odazvalo oko 1400 posjetitelja. Starim i novijim tehnologijama posvećuje se podjednaka pozornost – 2008. godine organiziran je 21 posjet NE Krško za 543 učenika.

U središtu zgrade Planetarija postavljen je projektor koji simulira izgled zvjezdanog neba s bilo koje geografske širine, u bilo koje doba noći i godine

Automobilске vatrogasne ljestve izrađene 1924. u Ulmu, Njemačka. Nekada se njima služila Vatrogasna brigada Zagreb. I danas su u funkciji i mogu se razvući do 30 m

Ti posjeti su besplatni i dio su programa Primjena nuklearne fizike jučer, danas i sutra koji muzej provodi u suradnji s Hrvatskom elektroprivredom od 1989. Izleti se organiziraju srijedom, a prethode im predavanja, filmske projekcije i razgledavanje dijela stalnog postava u kojemu je prikazana primjena nuklearne energije i odlaganje nuklearnog otpada.

Svaka muzejska zbirka ima svoje posebnosti, a u zbirci Osnove poljodjelstva to su staklene, ogledne košnice sa živim pčelama koje se može nesmetano promatrati. Broj besplatnih stručnih vodstava može biti jedan od pokazatelja interesa publike za pojedine zbirke, a top-lista sačinjena na temelju tih podataka izgledala bi ovako: Rudarstvo-geologija-nafta s rudnikom, Prometna sredstva, Transformacija energije, Velikani tehnike, Vatrogastvo... Čini se kako su nezaobilazni planetarij i rudnik. U klimatiziranoj kupoli planetarija, uz projekciju na umjetnom nebeskom svodu i predavanje, posjetiteljima se dočarava vjeran izgled zvjezdanoga neba od Sjevernog pola do ekvatora u bilo koje doba noći i u bilo koje godišnje doba. Posebno je atraktivan model rudnika s više od tristo metara rudničkog hodnika, sagrađen ispod muzeja.

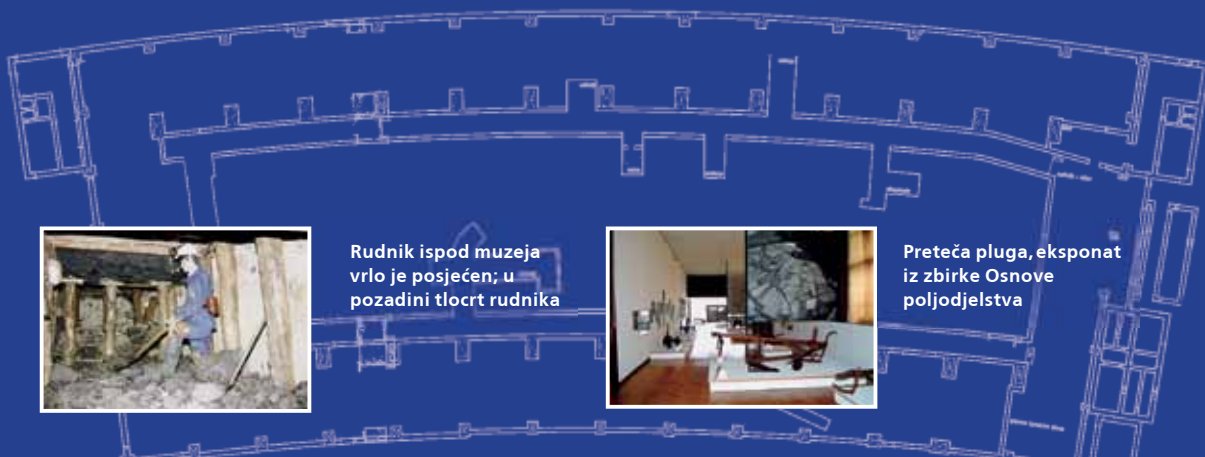

Marijan Haberle u svijet arhitekture ušao je početkom 1930-ih. Zagrebački zbor ili današnji

Studentski centar projektirao je s Hinkom Bauerom. Bio je to izrazito složen posao jer su neki objekti bili strogo zadani, a vrlo težak zbog skućenog smještaja između Savske ceste i željezničkih pruga. Međutim, dvojac je našao mjeru i sklad i pokazao svoj kreativni konstruktivizam i estetski funkcionalizam. Haberle uvijek jasno interpretira svoja stajališta i svoj arhitektonski jezik: vertikala i horizontala, jednostavnost do strogosti, ali ipak prozračnost, lakota volumena i suptilnost oblikovanja, kao što se to vidi na zgradi u Pierottijevoj 4 u Zagrebu. Kuća u Kordunskoj 1 vrlo je važna za čitanje njegova odnosa prema već oblikovanoj sredini. Ta moderna zgrada nije narušila ni ljepotu ni snagu stare na koju se naslonila, već je cijelom prostoru donijela novu izražajnost. Poslije Drugoga svjetskog rata počinje druga faza Haberleova djelovanja. Tada se najbolje vidjelo da nije bio podložan arhitektonskoj modi, nego je uvijek slijedio vlastiti senzibilitet i stvaralački nagon. Za njega je funkcija uvijek bila primarna, isto tako oblikovana po suptilnim zakonitostima moderne. Iz poratnog razdoblja, uz Tehnički muzej, treba spomenuti barem još tri Haberleova djela: novi Zagrebački velesajam, Brodarski institut i Koncertnu dvoranu Lisinski.

Dani svemira

Muzej je prošle godine nabavio 14 novih izložaka, a dobro je znati da prima darove. U spomenutom razdoblju darovan mu je 81 predmet koji nakon stručne obrade može biti uvršten među izložke. Najvrednija je zacijelo tzv. džepna podmornica P-901 Mališan, serije CB, iz Drugoga svjetskog rata, talijanskog proizvođača Caproni iz Milana. Jamačno takvo što nemate, ali posjetite muzej da vidite možete li i vi nešto ponuditi, učiniti nešto da broj darovanih predmeta raste. Ono što Tehnički muzej čini za vas, u sklopu priprema za novi stalni postav, nastavak je prezentacije teme Obnovljivi izvori i energetska

Rudnik ispod muzeja vrlo je posjećen; u pozadini tlocrt rudnika

Preteča pluga, eksponat iz zbirke Osnove poljodjelstva

Apisarij (staklene, ogleadne košnice) najatraktivniji su dio zbirke Osnove poljodjelstva

Zbirka Transformacija energije dobit će u novom stalnom postavu konkurenciju u zbirci Obnovljivi izvori i energetska učinkovitost

Prezentacija djelatnosti Nikole Tesle u sklopu zbirke Velikani hrvatske znanosti i tehnike

Dubrovački tramvaj koji je nekada vozio od Gruža do Pila. Stavljen je u pogon 1910. godine, kada su se u hrvatskim gradovima tek zaszvijetljale prve električne žarulje

učinkovitost, a neprekidno se pozornost posvećuje i održavanju rudnika (nabava rudnog drva, borovine, za rekonstrukciju podgreda). U muzej vas mogu privući i tematski raznovrsna predavanja, a Festival znanosti, kao atraktivan znanstveno-popularni multimedijски projekt, upoznala je i publika u Rijeci, Osijeku, Splitu i Zadru. U studenome se, u sklopu obilježavanja međunarodne godine astronomije i 51. obljetnice lansiranja prvog umjetnog Zemljinog satelita, u kinodvorani muzeja održao trodnevni program Dani svemira. Njegov cilj bio je popularizirati astronomiju i astronautiku te zainteresirati mlade za znanost i tehniku.